

СХІД NOW

№03 (62)
ЛЮТИЙ
2026

БЕЗОПЛАТНО

РЕДАКЦІЙНЕ

ЛЮТИЙ ЛЮТИЙ

Лютий – місяць багатьох знакових і трагічних для України подій. Перемога Майдану, але й захоплення Криму, початок війни на Сході, повномасштабне вторгнення... Зараз ми тут. До нас застосовують майже всю зброю, яку має в арсеналі людство – не лише крилаті ракети, а й люті геноцидальні практики, спрямовані на цивільне населення. Вже чотири роки ми стоїмо, і ніхто не знає, скільки ще років втрат, страху, втоми чекають нас попереду...

Кажуть, що коли в Китаї знищували горобців, їх просто лякали. Пташки злітали в повітря, а їм не давали сісти, знову лякаючи. І горобці гинули від знемоги, адже вони не вміють довго літати. Вся Україна нині як той горобчик – стривожена, настовбурчена, зіщулена від крижаного вітру, однак змушена летіти попри переляк і виснагу.

Горобці не могли протистояти страху, їхні тремтячі серця зрештою зупинилися. Людина ж істота розумна, і навіть у невпинному польоті мусить розраховувати свої ресурси так, аби мати можливість перепочити та набратися сил. Щоб далі чинити опір і перемогти.

«Перемога» і «знемога» – однокореневі слова, але ж яка різниця!

Тож не дамо нас залякати. Не впадаймо у зневіру. Дбаємо про себе та свої близьких. Допомагаємо ЗСУ. Та мріємо дожити до тих часів, коли ми не будемо лякатися лютого та зможемо сказати, як Альбер Камю: «У самому серці зими я нарешті відчув у собі нездоланне літо».

В очікуванні літа ми з вами, дорогі читачі! І завжди на зв'язку – на редакційній пошті eastnowred@gmail.com або на сайті shidnow.com.ua.

Разом ми зможемо більше!

ЦІКАВЕ

Фото надані
Альоною Овчаренко

Притулок «Лесі» у Балаклії на Харківщині – наочний приклад того, як одна родина з Донеччини може змінити долю сотень живих істот, несучи світло через кризь найтемніші часи війни. У цій історії буде про десять років допомоги безпритульним тваринам, два роки під обстрілами у Костянтинівці, масштабну евакуацію та неймовірну відданість людей, які не залишають слабких навіть тоді, коли у самих земля йде з-під ніг.

Родина Альони Овчаренко опікується безхатніми хвостиками уже понад десять років. Спочатку підгодовували тварин на ринку, де працювала жінка. Вдома завжди було близько десяти улюбленців, допомагали їй тим, хто жив поруч. Знаходили на вулицях хворих, лікували власним коштом, стерилізували та намагалися знайти їм нових господарів.

БУДІВНИЦТВО ПІД КАНОНАДУ

Повномасштабне вторгнення перетворило приватну ініціативу на масштабну рятувальну місію. Прямо з передової – Бахмута, Торецька, Часового Яру – почали везти поранених, контужених та наляканих тварин. Військові знаходили чоти-

«НОЇВ КОВЧЕГ» З КОСТЯНТИНІВКИ

рилапих у руїнах чи забирали з окопів, адже на бойових позиціях забезпечити їм належний догляд неможливо.

Спочатку все трималося на власних заощадженнях та пенсіях родини. Притулок існував на двох подвір'ях – самої Альони та її дорослого сина неподалик. Однак коли кількість тварин переважила за сотню, стало зрозуміло, що власних ресурсів не вистачить. Навесні 2024 року Альона офіційно зареєструвала громадську організацію «Лесі». Це й стало пере-

ломним моментом – притулок почали помічати великі фонди, допомагати кормами, вакцинами та будматеріалами.

Символ притулку – собака на ім'я Лесі, яку привіз боець з-під Бахмута. Цуценя було ледь живим від важкої інфекції та виснаження, Альона буквально витягла його з того світу. Нині це велика й сильна собака, яка нагадує про те, що вижити можна навіть у найстрашніших умовах, якщо поруч є хтось, кому не байдуже. ▶

Закінчення на стор.8

НОВИННЕ

ГРАНТ ДО 500 000 ГРН НА СТАРТ ТА РОЗВИТОК БІЗНЕСУ ДЛЯ ПІДПРИЄМНИЦЬ

Компанія L'Oréal Paris у партнерстві з Благодійним фондом «Твоя опора» надають можливість отримати грант для створення, відновлення або масштабування власної справи для українок-підприємниць.

Метою програми є підтримка жіночого підприємництва в Україні, розвиток проектів із високим соціальним та економічним потенціалом, а також допомога у створенні нових робочих місць і зміцненні економіки країни. Сума гранту – 500 000 гривень. Учасниці фінального етапу, окрім фінансової допомоги, отримують доступ до освітніх сесій від провідних експертів та менторську підтримку для вдосконалення своїх бізнес-моделей. Подати заявку на участь можуть учасниці, які відповідають таким критеріям:

- ♦ жінки, які є громадянками України;
- ♦ вік від 18 років;
- ♦ особи, які планують започаткувати власний бізнес;
- ♦ жінки-підприємниці, які прагнуть відновити діяльність, що постраждала від війни;

♦ власниці бізнесу, які хочуть масштабувати існуючий проект. Детальніше за посиланням loreal-paris.ua/charity. Дедлайн подачі заявок: 1 березня 2026 року.

КОНКУРС ДЛЯ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІХ ПРОЄКТІВ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Фонд «Відродження» оголошує конкурс «Культура. Єдність. Стійкість 2.0», на підтримку культурних та освітніх проектів на деокупованих і прифронтових територіях України, які сприяють зміцненню довіри, розвитку спільнот і посиленню спроможних культурних та освітніх ініціатив як основи для стійкості громад.

Конкурс спрямований на підтримку ініціатив, що вибудовують послідовний ланцюг розвитку культурного і освітнього сектору – від адвокації і формування мереж до промоції культури, а також проведення досліджень, які посилюють спільноти і сприяють розвитку сфери в довгостроковій перспективі. Оптимальний розмір гранту – 1 мільйон гривень. Максимальний розмір – 1,5 мільйони гривень.

До участі запрошують громадські організації, спілки, асоціації та інші об'єднання, зареєстровані на підконтрольних уряду України територіях, відповідно до чинного законодавства як неприбуткові або благодійні організації.

Пріоритети конкурсу:

- ♦ переосмислення досвіду війни, спільноти і стійкості;
- ♦ формування мереж, партнерства і міжсекторальна взаємодія;
- ♦ промоція культури і залучення спільнот;
- ♦ цільові спільноти і територіальний фокус;
- ♦ дієві моделі, інструменти та інноваційні підходи.

Кінцевий термін подачі проектних пропозицій: 4 березня, 15:00 (за київським часом). Детальніше за посиланням: surl.li/ygyuvc.

ВАЖЛИВЕ

СУПРОВІД ВІД «ПЛАХТИ»

– Наша допомога починається, коли людина ще знаходиться на ТОТ. По-перше, ми можемо допомогти виїхати – це дуже складний етап, мало хто ним займається. А ми створюємо легенду для фільмгації, прокладаємо маршрути, допомагаємо отримати посвідчення на повернення в Україну, яке іноді називають «блїм паспортом».

Коли людина вже прибуває у вільну Україну, забезпечуємо їй першу грошову emergency-виплату. Наразі це 6600 гривень, їх ми можемо надавати навіть без документів, щоб у людини було хоч щось. Плюс сплачуємо за житло в хостелі на перший час, знаходимо продуктові набори.

Надаємо повний супровід із документами. Молода людина все життя жила з батьками й сама не взаємодіяла з системою. Тому їй потрібно «за ручки» провести, щоб подати на перший паспорт. Без паспорта людина не може офіційно працювати, орендувати житло, отримати державну допомогу або повноцінно лікуватися. Далі оформлюємо ІПН, довідку ВПО, відкриваємо банківський рахунок.

Бувають випадки, коли юнаки потребують медичної допомоги, а в них ще немає документів. У мене був хлопець з пневмонією – потрібна госпіталізація, а в нього ще немає паспорта, про декларацію з лікарем навіть не йдеться. Або дівчинка, яка схопила гнійний гайморит через холод і відсутність опалення. Це не загроза життю, але серйозна історія, яка потребує консультації лікаря, медикаментів. Ми супроводжуємо на цьому шляху, допомагаємо оплатити ці ургентні базові розходи.

ЗАЛУЧЕНІСТЬ ДЕРЖАВИ ТА «ПІДЙОМНІ» 50 000 ГРИВЕНЬ

– Ми працюємо не у вакуумі. Співпрацюємо з ініціативою президента України Bring Kids Back UA, що об'єднує благодійні фонди і координує процес надання допомоги. Спочатку вона була для дітей, депортованих або з окупації. Ми наполягали, що молодь – це «вчорашні діти», які просто не можуть виїхати до 18 років, бо потрібна згода батьків. І з минулого року запровадила програма їхньої підтримки. За постановою від 1 жовтня 2025 року передбачена державна одноразова допомога – 50 000 гривень. На неї мають право молоді люди, яким не було 18-ти на момент повномасштабного вторгнення.

Але щоб отримати цю допомогу, потрібен паспорт, ІПН, довідка ВПО, банківський рахунок. Саме тому молоді люди потребують підтримки на етапі, коли вони ще без нічого і не можуть отримати те, на що мають право.

ПРОЦЕС ВИЇЗДУ. ЩО ПОТРІБНО

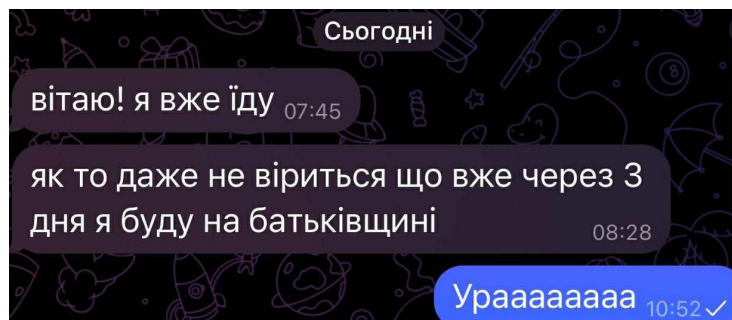
– У 17 років без дозволу батьків виїхати не вийде, РФ не випустить. Звертаюся до юнаків та юнок: будь ласка, не ризикуйте, бо затримують. Спробуйте домовитися з батьками, особливо з матерями. Мама

Допомагати людям виїжджати з тимчасово окупованих територій Діна Уріх почала з 2022 року, а восени 2025-го вона стає програмною директоркою благодійного фонду «Плахта», який фокусується на молоді 18-25 років. Це люди, які вперше в житті залишають сім'ю та вперше взаємодіють із будь-якою державною системою. Вони виростили в окупації, і для багатьох із них втеча на територію, підконтрольну Україні – це перший самостійний вибір і перший серйозний конфлікт із сім'єю. Бо часто родина або відверто проросійська, або «поза політикою», і не просто не допомагає з виїздом, а й активно перешкоджає.

УКРАЇНСЬКА МРІЯ

Як молодь тікає з окупації та будує нове життя

має розуміти – сину виповниться 18, і за ним прийдуть з окупаційного військкомату. Це іноді спрацює.

Якщо батьки не дають дозволу, треба чекати до повноліття. У нас є кейси, коли дата перетину кордону – наступний день після дня народження. Зрозуміло, що людина ретельно все планувала, відкладала гроші, чекала...

З документів потрібно українське свідоцтво про народження. Для оформлення посвідчення на повернення дуже бажано мати копію паспорта мами або тата, краще мами. ІПН дуже допоміжний – ми тоді можемо нормально надати допомогу навіть без паспорта. Якщо збереглися шкільні документи, медична картка, щось із домової книги – все буде у нагоді. Бо свідоцтво про народження без фотографії – може, воно й не тобі належить? Ми маємо довести, що людина дійсно є цією людиною.

Не довіряйте «юристам» на ТОТ, які продають непотрібні послуги. Наприклад, рекламують такий сервіс, як переклад з російської свідоцтва про народження. Це ні на що не впливає.

Їхати радимо через Білорусь. Не треба застрягати в третій країні – Грузії, Вірменії, Туреччині, Молдові. По-перше, це дорожче. По-друге, буде тривалішим час розгляду звернення на посвідчення на повернення. Консульство в Мінську працює саме на цю цільову аудиторію. Там знають, як зробити це швидко – десь за три дні із заїздом у Мінськ. У найкращих випадках,

коли ми заздалегідь попереджемо – одним днем.

Не потрібно заздалегідь комусь платити гроші для пересування Україною. На гуманітарному коридорі Мокрини-Доманове з Білорусі в Україну працює транзитний пункт і завжди присутні волонтери. Вас обов'язково зустрінуть, безоплатно нададуть чай, їжу, відвезуть до Ковеля. З Ковеля йдуть потяги по всій Україні – куплять квиток. Дадуть сім-карту для зв'язку. Є можливість одну-дві доби переночувати. Їдете в Київ – ми орендуємо на перший час хостел, допомагаємо розібратися, шукаємо житло.

У будь-якому випадку – звертайтеся до нас за консультаціями.

«НУЛЬОВИЙ КУРС». ЯК ПРОДОВЖИТИ ОСВІТУ В УКРАЇНІ

– Молодь із ТОТ має право пільгового вступу до вищої та фахової передвищої освіти за Квотою 2. Оскільки зрозуміло, що українська історія, мова може бути складною для тих, хто навчався в школі на окупованій території, Міністерство освіти нещодавно запустило програму «Зимовий вступ» – нульовий підготовчий курс від трьох до шести місяців залежно від обраного закладу. За державною програмою абітурієнтам надають гуртожиток і соціальну виплату – 3328 гривень.

Звертатися потрібно не напряму до закладу, а до освітніх центрів «Донбас-Україна» або

«Крим-Україна». Тут готують до вступних іспитів по Квоті 2 або до НМТ. Абітурієнти з ТОТ здають історію України, українську мову, математику і предмет за спеціальністю. Вступають без атестату, без паспорта. Атестат роблять згодом на основі цих іспитів.

ПРОЦЕДУРА ВСТАНОВЛЕННЯ ОСОБИ МОЖЕ ТРИВАТИ МІСЯЦІ

– Глобальною проблемою є те, що немає одного державного органу, який опікується людьми з ТОТ. Було Міністерство реінтеграції, тепер його немає, всі повноваження розпорознені по різних відомствах.

Куди зараз потрапляє молодь з ТОТ? Виплати – до служби у справах дітей. Але чому туди, коли людині 20 років? Може, до Міністерства соціальної політики? Але там купа коридорів. Евакуація – це до Мінрозвитку. Тож молодь звертається до омбудсмена, до представництва президента по Криму, які роблять усе можливе, але вони не можуть видати документи – це не їхня компетенція.

Днями була презентація Коаліції громадських організацій, що опікуються питаннями захисту прав постраждалих унаслідок збройної агресії РФ проти України, 17-ти пріоритетних кроків для президента, уряду. Серед інших, там є крок про врегулювання документування.

Зокрема сьогодні дуже складною є процедура встановлення особи. Потрібно знайти свідків, але коло тих, хто може свідчити, наразі дуже вузьке. Є нюанс із сусідами чи однокурсниками – вони мають показати на камеру український паспорт, якого можуть просто не мати. Бували випадки, коли людина вирішує не їхати, бо не знайде свідків.

Коли вже глухий кут – отримувеш відмову від міграційної служби, звертаєшся до суду, щоб тобі встановили особу, де

й надаєш зокрема російські окупаційні документи. На це можуть піти місяці.

Отже, нам треба змінити ставлення до інформації з документів, виданих окупаційною владою. Не визнавати паспорти – це інша історія, але було б допоміжним використанням окупаційних паспортів із фотокартками як доказ для ідентифікації особи. Чому люди мають доводити, що вони не винні та не є агентами ФСБ? Це порушення прав людини, дискримінація по факту проживання на ТОТ.

ПРО ЩО ВОНА – «УКРАЇНСЬКА МРІЯ»

– Є американська мрія, як людина з нічого стала багатою. А тут українська мрія – вона про волю й гідність. І це не порожні слова. Усі підлітки, які виїжджають, бачать контраст з окупацією, де карається будь-яка ініціатива. Бачать нашу згуртованість, як у нас працюють бізнеси, як люди гідно живуть попри блекаути та обстріли.

Я не бачила жодного, хто б сказав: «Шкода, що я виїхав». Навіть коли проходять усі кола пекла бюрократії, ніхто не хоче повертатися назад. Вони ділять життя на до і після виїзду. Найбільша мотивація: «Тут я можу висловлюватися відверто, спілкуватися з людьми. Не боятися, що на вулиці мене зупинять, схоплять».

Якщо ви прагнете жити гідно, вільно, як людина, яка сама буде власне майбутнє – вам сюди, в Україну. З Росією майбутнього немає. А молодь з ТОТ – це потужний людський потенціал, якщо ми будемо їх правильно підхоплювати, їм допомагати. Ці молоді люди нині активно долучаються до волонтерства, допомагають виїжджати іншим. Навіть якщо вони потім їдуть за кордон – це краще, ніж наші юнаки та юнки стануть ресурсом для окупантів. **CN**

Лія РУСИК

КОНТАКТИ БФ «ПЛАХТА»

- ✓ сайт: plakhta.org
- ✓ телеграм-канал для звернень: t.me/Plakhta_BF
- ✓ електронна пошта: plakhta.org@gmail.com

АКТУАЛЬНЕ

Цей календарний рік почався надскладно: масові ворожі атаки на енергетичну структуру країни, блекаути, відсутність опалення на тлі сильних морозів. Але для переселенців-пенсіонерів і отримувачів інших виплат несподівано настала ще одна катастрофа: Пенсійний фонд України масово припинив виплати. Після скандалу визнав помилку і пенсії поновив, але питання залишилися. Розбираємося, чому виникла така колізія, як виправити ситуацію і які законодавчі норми виглядають не просто як незручні, а однозначно – дискримінаційні.

ЗАЯВА ПРО ПЕНСІЮ, ЩО НЕ ІСНУЄ

У січні не дочекалися своєї пенсії багато з тих, хто раніше й не підозрював, що Пенсійний фонд може мати до них якісь претензії. Пенсіонери, які виїхали з небезпечних районів з початком повномасштабного вторгнення після лютого 2022 року, отримували свої виплати без усіляких додаткових умов. Інформація, що пенсії у січні не буде, стала для них шоком.

– Я досягла пенсійного віку вже в евакуації: восени 2025 року оформила пенсію у Кривому Розі. Пройшла усю епопею, почала надходити пенсія на банківську картку, – розповідає Ганна Л., переселенка з Донеччини. – В січні подумала, що це просто затримка: початок року, буває. Але мені зателефонувала колишня колега: каже, нам усім зупинили пенсії, бо треба було написати заяву, що ми не отримуємо виплат від РФ! Я була шокована: по-перше, я евакуювала-ся, коли ще моє місто не було окуповано, як би я ці виплати отримала? А по-друге, коли я кілька місяців тому оформлювала пенсію, чому в мене не попросили подати цю заяву?

Пані Ганна права: згідно п. 5 Постанови КМУ №299 від 11.02.2025, саме на Пенсійний фонд покладений обов'язок забезпечити до 31 грудня 2025 року проведення заходів щодо підтвердження інформації про неодержання пенсії від органів пенсійного забезпечення РФ пенсіонерами, які проживають на ТОТ, та пенсіонерами, які під час тимчасової окупації виїхали на підконтрольну Україні територію. І сповістити пані Ганну про необхідність написання цієї заяви мали саме працівники Пенсійного фонду, які оформлювали їй пенсію. Чи надіслати смс, чи зателефонувати, щоб повідомити пенсіонеру, що він має це зробити.

Але неповороткість системи, необізнаність працівників та відсутність якісної комунікації призвели до того, що пенсіонери-переселенці масово залишилися без виплат саме через те, що не знали про ту заяву, хоча певним чином пройшли ідентифікацію. І тільки після гучних обговорень у суспільстві Пенсійний фонд автоматично поновив виплати тим, хто не отримав їх саме з цієї причини.

– Думаю, не має сенсу казати, що власниця квартири, яку ми орендуємо, про усі ці нюанси слухати не схотіла, – з сумом каже пані Ганна. – Довелося позичати у знайомих. Зараз мені виплатили за два місяці,

але тепер якось треба витримати черги в ПФУ, щоб до квітня заповнити, що я не «просочилась» через лінію фронту, щоб отримала пенсію РФ у своєму знищеному місті. Бо коли там почалися бойові дії, я ще навіть не мала на неї права!

Для таких, як пані Ганна, необхідність подавати заяву, дійсно, виглядає абсурдно: якщо людина виїхала з територій, які потім окупували, не маючи ще статусу пенсіонера, яка вірогідність, що вона поїхала, наприклад, до зруйнованого Бахмут, щоб це зробити? І подібних нюансів ще багато.

– Впевнена, що потрібно міняти пункт 14.4 Закону України про загальнообов'язкове пенсійне страхування, де прописано, що громадянам України, які проживають на тимчасово окупованих територіях України або під час тимчасової окупації територій виїхали на підконтрольну Україні територію, виплата пенсії проводиться за умови неодержання пенсії від органів пенсійного забезпечення РФ, – пояснює юристка ГО «Донбас СОС» Наталя Юрлова. – Це суперечлива правозастосовча практика, яка негативно вплинула на реалізацію права на пенсійне забезпечення сотень тисяч громадян України. Точно варто б було виключити з переліку осіб, що мають подавати таку заяву, ветеранів й учасників бойових дій, дітей захисників, які втратили годувальника через війну. Це захисники України, яке вони мають відношення до правової системи РФ? Жодного. Вони воювали проти РФ. Це абсурдна ситуація!

ІДЕНТИФІКУВАТИСЯ НЕ ТРЕБА, АЛЕ... ТРЕБА

Як не парадоксально, на просте запитання, має чи не має пенсіонер, який переїхав до вільної частини України, проходити щорічну ідентифікацію, чіткої відповіді досі немає. Попри те, що Постанова 299 позиціонується як така,

що має припинити дискримінацію переселенців, виявилось, що зміни тільки додали хаосу та проблем.

Постанова визначила умови пенсійних і страхових виплат для трьох категорій одержувачів:

- ♦ тих, хто тимчасово проживає за межами України;
- ♦ тих, хто проживає на тимчасово окупованих територіях;
- ♦ тих, хто виїхав з таких територій і проживають на підконтрольній Україні території.

Якщо для перших двох категорій умова продовження виплат сформульована буквально як обов'язок щорічного проходження ідентифікації, то для третьої передбачили тільки необхідність підтвердження неодержання пенсії від органів пенсійного забезпечення РФ.

Звідки ж вимога ідентифікації, якщо в Постанові це не зазначено? Сам міністр соціальної політики заявив, що пенсії наразі автоматично поновлюють тим, хто пройшов ідентифікацію, але не написав заяву. Але понад 200 тисяч людей в Україні, яким припинили виплати, жодної спеціальної ідентифікації й не проходили.

Виявляється, що проблема захована у внутрішній системі Пенсійного фонду. Бо попри свою активність, якої для звичайного пенсіонера достатньо, щоб ПФУ вважав його живим і присутнім на території країни, пенсіонери-ВПО залишалися «невидимими» для розпорядника їхніх пенсій.

Як так? Більшість із цих людей оформили довідку переселенця в інших областях України та щомісяця отримували пенсію. Вони проявляли себе на території України: знімали кошти в банкоматах чи розраховувалися в магазинах, отримували нові картки в банках, інформація про них була у єдиній інформаційній

базі ВПО, вони навіть приходили у відділення Пенсійного фонду чи до спеціаліста в ЦНАПі, щоб, наприклад, оформлювати субсидію. Але усі ці дії не стали гарантією, що пенсія продовжить надходити, якщо... пенсійна справа була заведена у населеному пункті, який тепер знаходиться в окупації.

– У червні 2025 року ми виїхали з Курахового, звернулися до ЦНАПу, отримали довідки ВПО, оформили державну допомогу для переселенців, – розповідає пані Марія історію свою та чоловіка. – І в січні – сюрприз! Виплати ВПО є, а пенсії – немає. Бо, виявляється, ПФУ вважає, що ми досі перебуваємо на окупованій території, тому маємо пройти обов'язкову ідентифікацію. Тобто, вони ж призначають нам виплати, як переселенцям, після нашого фізичного візиту до ЦНАПу, але продовжують вважати, що ми перебуваємо там, де заведені наші пенсійні справи?

До речі, ніякої умови щодо обов'язкового переведення після переїзду пенсійної справи ніхто не озвучував. Ба більше, правозахисники пам'ятають, як саме ця процедура для переселенців першої хвилі у свій час ставала причиною багатомісячних затримок виплат. Тому

радити робити це зараз не спішають.

Наталя Юрлова, юристка ГО «Донбас СОС»:

– Ідентифікацією можна вважати будь-яку процедуру, яку так чи так проходять всі пенсіонери, оформлюючи картки, отримуючи пенсію від листоноші чи подаючи якісь документи щодо пільг чи виплат. Подібні дії мають застосовуватися Пенсійним фондом як ідентифікація автоматично для усіх пенсіонерів: місцевих мешканців чи переселенців.

Але без кардинальних змін, на яких наполягають правозахисники, через рік ми знову можемо опинитися в ситуації, що людям припинять сплачувати пенсії, бо їх «не побачать». Тож, ми чекаємо на чітку комунікацію і чіткий алгоритм, що робити людям. Бо це не громадськість має придумати, це мають бути Пенсійний фонд і Міністерство соціальної політики. Вони мають сказати, що робити, щоб, по-перше, зараз розв'язати цю проблему, а по-друге, не повернутися до такої ситуації через рік.

ПЕНСІЯ ЯК ЛОТЕРЕЯ

Як так сталося, що переселенців у різних регіонах України масово позбавили виплат?

НАДИХАЮЧЕ

«Безумовно, мені подобаються розмови про те, що вже щось завершено і можна про це звітувати. Але якщо ти продовжуєш працювати над чимось, то це означає, що нічого ще не завершено. І поки у людей є проблеми, ми маємо працювати», – каже керівниця Маріупольської Асоціації Жінок «Берегиня» Марина Пугачова. Під егідою цієї громадської організації видається наша газета. Про результати 2025 року та плани на майбутнє – далі від першої особи.

Минулий рік був непростий, сповнений викликів, втрат і постійної напруги. Але водночас це був рік рішень, дій і відповідальності. Разом із партнерами наша організація зосередилася на тому, що сьогодні є життєво необхідним: інформаційна безпека, захист дітей, економічна стійкість жінок-ВПО та адресна підтримка.

Ми досі випускаємо газету «Схід NOW», забезпечуючи перевіреними новинами мешканців 15 регіонів України. Правдиве слово під час війни – це питання безпеки.

У жовтні відкрили в Івано-Франківську сучасне укриття у спортивному ліцеї. Це безпечний простір для вихованців та дітей-ВПО, наш внесок у захист їхнього дитинства. 15 жінок опанували майстерність шиття, ще 10 пройшли курси косметології. Нові професійні навички стали для них кроком до фінансової незалежності та відновлення життя. Психологічну допомогу отримали майже 1300 жінок та підлітків, юридичну – 671, а соціальну – 1124 людини. Ці цифри – не тільки статистичні показники нашої праці. Це реальні долі та підтримка кожного, хто прагне вистояти.

ПРО СИСТЕМНІСТЬ ПРОБЛЕМ ТА «ЛАТКИ НА КОЛЕСІ»

Завершення конкретного проекту не означає припинення діяльності, адже ми працюємо з глибокими системними проблемами. Проекти часто лише «лагають дірки», і це стосується не лише нашої організації, а й наших партнерів та всього сектору. Цей процес нагадує ремонт старого авто: щойно лагодил в одному місці, як завтра ламається в іншому.

Першою проблемою, яку треба відзначити за винахідливість і цинізм, я вважаю кейс Пенсійного фонду. Проблеми з ним тривають ще з 2015 року. Сьогодні ми бачимо нову хвилю постраждалих – це пенсіонери-ВПО зразка 2022 року. Через відсутність досвіду вони повірили державній інституції, яка запевнила, що верифікація не потрібна. Результат – заблоковані виплати. Ця системна криза існує роками, вона лише трансформується, але ніколи не вирішується по суті.

Чому так стається? Головна причина в тому, що пенсію в Україні почали трактувати як соціальну виплату, а не як приватну власність, хоча соціальна допомога має бути лише для тих, хто не має стажу чи має інвалідність (як це прийнято в Європі). Трудова пенсія – це кошти, які людина заробляла роками, сплачуючи внески. Коли людині, яка

Марина Пугачова

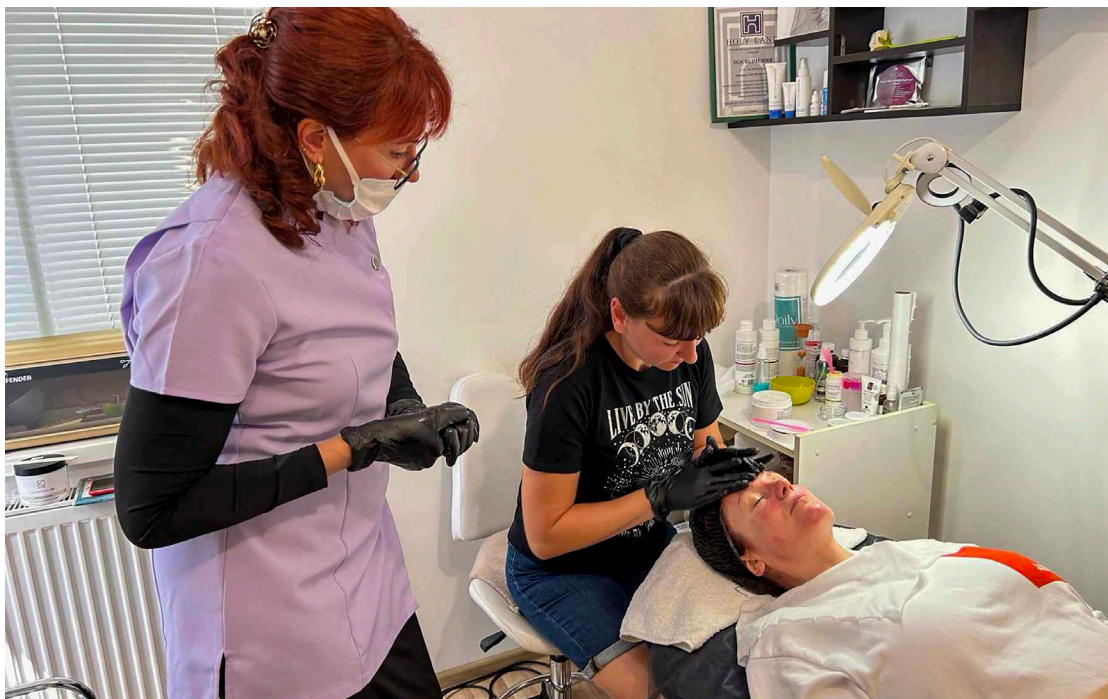
працювала все життя, кажуть, що її внески тепер нічого не варті, це нечесна гра. Сумніваюся, що посадовці цього не розуміють, проте вони продовжують діяти в межах цієї цинічної парадигми.

МІЖ ГРОМАДСЬКИМ ОБОВ'ЯЗКОМ ТА ДЕРЖАВНОЮ БАЙДУЖІСТЮ

Другий приклад системного збою – евакуація. 2022 року ми вивозили людей, покладаючись на власне розуміння та ресурси. Потреба в цьому не зникла й досі: люди продовжують звертатися, а ми – шукати партнерів, щоб не залишити їх напризволяще. На жаль, на державному рівні підтримка виглядає гнітюче. Часто після виїзду людина опиняється у вакуумі. Існує брак системного розселення. Якщо твоя історія не потрапила в поле зору журналістів і не набула розголосу, шанси отримати бодай тимчасовий дах над головою мізерні. Найважче доводиться багатодітним родинам та літнім людям. Більшість переселенців змушені вирішувати свої проблеми самотужки.

ПОКИ Є ПРОБЛЕМИ – ТРИВАЄ РОБОТА

Про розвиток Маріупольської Асоціації Жінок «Берегиня»

У такій ситуації наявність чи відсутність конкретного «проекту» відходить на другий план. Ти просто не маєш права сказати людині: «Ми цим більше не займаємося». Це не питання грантової звітності, це питання відповідальності, яка не має терміну дії.

Третя системна проблема, яка залишається статичною, це облаштування укриттів. Ми реалізували кілька проектів, продемонструвавши міським посадовцям готові рішення та стандарти якості. Проте, чи зрушила справа з мертвої точки на рівні системи? Ні.

Тут держава має обрати одну з двох чесних позицій: або визнати свою неспроможність і відкрито сказати, що ресурсів немає, або припинити декларувати наміри й почати будувати.

Схожа ситуація й з енергетичними викликами. Зима, відсутність тепла та постійні відключення електрики змушують нас знову ставати «рятівним колом». Разом із партнерами ми закуповуємо генератори для дитячих садочків та наших консультаційних центрів. Ми усвідомлюємо, що це лише крапля в

морі, але водночас виникає логічне питання: чому критичне забезпечення життєдіяльності знову лежить на плечах громадськості, а не на державній системі?

ДВА ВАРИАНТИ РОЗВИТКУ ПОДІЙ

Ми маємо чудовий проект АМІКА. Його результати надихають: психологічна стабілізація жінок, якісна юридична допомога (зокрема представництво в судах), професійне навчання та нові фахові перспективи. Але будь-який проект має свій термін. Тому

НАДИХАЮЧЕ

попереду є два варіанти розвитку подій. Перший здається мені дещо фантастичним, радше повіриш у прибульців із Альфи Центавра. Це сценарій, у якому держава раптом прокидається, зухвало поправляє зачіску та береться за розв'язання всіх питань. Я навіть не хочу фокусуватися на браку ресурсів, ідеться про відповідальність. Поки що все обмежується попередженнями та деклараціями про наміри. Однак життя доводить, що кількість вказівників про укриття не збільшує фізичної наявності самих укриттів.

Другий варіант складніший. Він вимагає послідовної роботи з партнерами, які звикли до зрозумілих правил, а не режиму «стихійного лиха». Допомогти кожній людині на пряму в такій ситуації нереально. Треба працювати через громадські організації, щоб вони, своєю чергою, ставали опорою для конкретних людей. Над цим ми й працюємо.

СИЛА ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

На жаль, будь-які спроби об'єднання держави з волонтерським чи громадським рухом задля розв'язання системних проблем наразі видаються неможливими. Працює або вертикаль, або горизонталь. Ми тісно взаємодіємо з іншими громадськими організаціями: якщо маємо ресурси – допомагаємо, підсилюємо їх нашими фахівцями, ділимося зв'язками чи технікою. Коли ж допомога потрібна нам – ми знаємо, на кого розраховувати. І це при тому, що «Берегиня» досить успішна організація. Ми маємо величезний досвід, бо «варимося» в цьому з 2015 року. Ми вміємо акумулювати ресурси, ощадливо ними розпоряджатися, маємо чітке бачення проблем і, головне, шляхів їх вирішення.

Зараз ми дещо змінили підходи до роботи. Аби досягати реальних результатів, ми об'єднуємося з іншими організаціями для спільної адвокації: захищаємо пенсійні права, вирішуємо питання оподаткування для окупованих територій та інші гострі соціальні запити. Вважаю таку тактику найбільш правильною.

Наприклад, сьогодні ми маємо змогу проводити супервізії для своїх співробітників та водночас залучаємо до цих сесій і наших партне-

рів, бо збереження персоналу від вигорання – надважливо. У деяких питаннях ми співпрацюємо навіть з ОСББ: обмінюємося консультаціями та спільним досвідом. Усе це про те, що об'єднання стає нашою потужною силою, адже потреба в допомозі від громадських організацій жінкам, дітям та пенсіонерам лише зростає.

НОВІ ПРИОРИТЕТИ

«Берегиня» надзвичайно гнучка організація. Ми миттєво реагуємо на зміни, надаючи допомогу саме там, де вона потрібна. Наш секрет у створенні вузькопрофільних

груп, які фокусуються на конкретних завданнях, не розпорошуючи увагу.

Наразі ми посилили чотири головні напрямки: адвокацію (системний захист інтересів ВПО), психологію (роздільна робота з дорослими та дітьми), освіту (навчання під конкретний професійний запит) та економіку – блок, від якого залежить життєздатність усієї нашої структури.

Новий стратегічний пріоритет «Берегині» – домедична допомога. Ми завжди тримали безпеку у фокусі, але тепер створюємо для цього окрему групу фахівців. Чому це актуально саме зараз? На жаль, відповідь знає кожен українець.

У цьому році буде трохи змінена редакційна політика нашого друкованого видання – газети «СхідNOW». Вже визначені напрямки, які потребують особливої уваги, тематика матеріалів, які будуть представлені нашим читачам. Посилюємо освітній та інформаційні блоки відповідно до загроз, що існують сьогодні. Ми маємо намір озброїти наших людей практичними знаннями, алгоритмами дій у тій чи іншій ситуації та стати джерелом корисних порад.

Колісь наша організація налічувала лише півтора десятки ентузіастів, які стали на захист людської гідності у далекому 2015-му. Тепер ми потужна команда, де працюють 60 досвідчених, загартованих фахівців. І ми плануємо рости далі. Щоб підсилити кожен напрямок, ми залучаємо нових спеціалістів, особливо лікарів та психологів. Адже масштаб викликів потребує відповідного масштабу дій.

Наші амбіції вже давно вийшли за межі України. Зараз ми ведемо переговори з партнерами з ЄС, щоб залучити їх до спільної адвокаційної роботи вже на міжнародному рівні. **CN**

Олена СВІТЛА

ЧИТОМЕ

ТРИДЦЯТА ПЕРЕМОЖНИЦЯ

Книга «Збагнути Росію» історика Олександра Палія стала тридцятою у серії книжкових розіграшів, які проводить редакція «Схід NOW». У січні її виграла Надія Жуковська. Родом наша переможниця з Одеської області, але віднедавна її дім – Кропивницький. За фахом вона вихователь і вчитель англійської мови, багато років присвятила державній освіті у школі та дитячому садку.

Згодом життя зробило поворот: вже понад рік пані Надія працює нянею в родині – свідомий вибір, продиктований прагненням стабільності й турботою про родину.

Найбільшим джерелом натхнення в її житті залишаються діти. Саме вони стали опорою у складні часи та мотивували на важливі зміни. Заради них вона наважилася переїхати й розпочати новий етап життя.

У вільний час Надія Жуковська знаходить задоволення у творчості: любить читати, малювати та пекти торти, пироги, печиво. З автором

книги, яку виграла, вона знайомиться вперше, проте зізнається: читати буде цікаво не лише їй, а й сину-студенту, який захоплюється літературою про історію України.

А наступний лот – новий роман Ілларіона Павлюка «Книга Еміля» – ми розіграємо 17 лютого, у День спонтанного прояву доброти. Можливо, наступного числа на шпальтах «Схід NOW» з'явиться і ваше фото. Треба всього лише підписатися на фейсбук-сторінку [facebook.com/shid.now/](https://www.facebook.com/shid.now/) і слідкувати за інформацією у стрічці.

ОФІЦІЙНЕ

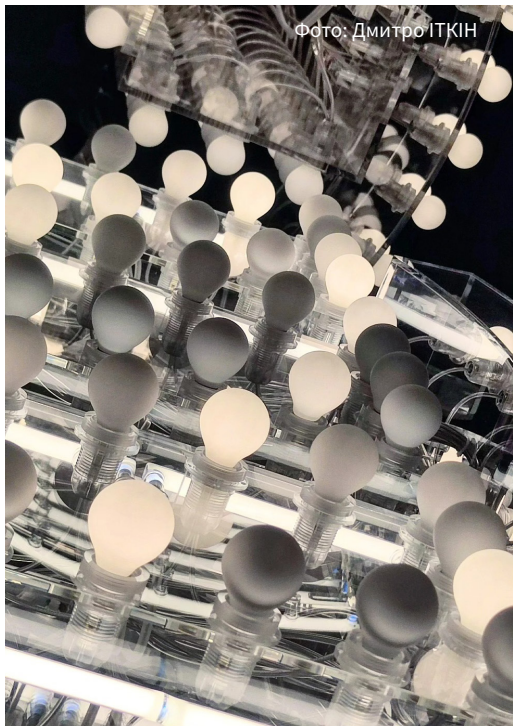

Фото: Дмитро ІТКІН

СВІТЛОДІМ

Багатоповерхівки зможуть отримати до 300 тисяч на енергонезалежність

В Україні розпочато прийом заявок на участь у державній програмі «СвітлоДім». Програма спрямована на підтримку багатоквартирних будинків для забезпечення автономним живленням на випадок тривалих відключень електроенергії. Уряд частково компенсує вартість обладнання, яке у разі відключень забезпечує світло, тепло, водопостачання і зв'язок.

Подати заявку на отримання допомоги можуть ОСББ, житлові та обслуговуючі кооперативи та управителі багатоквартирних будинків будь-якої форми власності.

На першому етапі програма доступна для мешканців Києва та Київської області. Надалі вона діятиме в громадах, де офіційно зафіксована надзвичайна ситуація в енергетиці.

Розмір допомоги становить від 100 до 300 тисяч гривень. Сума залежить від поверховості будинку та кількості під'їздів:

- ♦ до 6 поверхів – 100 000 грн
- ♦ 7-16 поверхів – 200 000 грн
- ♦ 17 поверхів – 300 000 грн

Кошти можна витратити на придбання обладнання для роботи ключових систем життєзабезпечення:

- ♦ генераторів (бензинових, дизельних або газових);
- ♦ акумуляторів та інверторів;
- ♦ сонячних панелей;
- ♦ іншого енергообладнання.

Подача заявки здійснюється через портал «Дія». Для цього необхідно:

- ♦ відкрити спеціальний рахунок із цільовим використанням в «Ощадбанку» (або іншому банку-партнері);
- ♦ заповнити заявку на сайті «СвітлоДім» онлайн.

Рішення про виділення коштів ухвалює спеціальна Комісія при Мінрозвитку, через 48 годин після ухвалення гроші надходять на вказаний рахунок.

Заповнює заявку ОСББ або управитель. Вказати потрібно лише:

- ♦ місто (громаду);
- ♦ адресу будинку;
- ♦ отримувача допомоги (форма управління) та код ЄДРПОУ;
- ♦ IBAN рахунку для зарахування допомоги;
- ♦ контактну особу (телефон, e-mail).

Статус заявки доступний у «Дії», сповіщення про результати розгляду також надійде на email.

Програма діятиме протягом усього періоду воєнного стану.

Більше деталей про програму: svitlodim.gov.ua

НАДИХАЮЧЕ

Коли 2022 року росіяни вдерлися до Маріуполя, знищили її дім, забрали маму, Ірина втратила ґрунт під ногами. Тож наразі вона з насолодою спостерігає, як тиха російська навала на Балкани руйнує весь романтичний фльор у сприйнятті «братів-росіян». Своєю медійною роботою Ірина прискорює цей процес руйнації хибних уявлень серед сербів, хорватів, словенців.

Ми поговорили з Іриною про те, чому росіяни мають такий сильний вплив на Балканах, і чи означає це, що балканські країни назавжди втрачені для України як друзі та партнери. Про культурну дипломатію і сумні паралелі між нашими країнами. Далі – пряма мова Ірини Сейдханової.

МОСКОВСЬКИЙ СЛІД

Я народилася в Москві. Моя мама приїхала туди вчитися, познайомилася із моїм батьком (він із Дагестану). Так з'явилася я.

У Москві я жила до 14 років, поки ми з мамою не повернулися до її рідного Маріуполя через те, що з мене знущалися у школі. Мої однокласники висміювали мою «неруську» зовнішність, насміхалися з мого прізвища, називали «чуркою». Щодня я поверталася зі школи у сльозах. Якщо це не нацизм у російських дітях, то що це?

Їдучі в Україну, я нервувала, що не зможу адаптуватися, знайти друзів. Але дуже швидко всі мої страхи розвіялися. В Маріуполі мене прийняли. У нас в класі вчилися українці, вірмени, греки, євреї, руські. Всім було байдуже, яке у тебе прізвище і розріз очей. Звісно, як всі діти, ми і сварилися, і бійки влаштовували на задньому дворі школи, але ніхто ніколи не сказав мені «чурка».

СЕРБІЯ ЯК ВОНА Є

2010 року ми з моїм хлопцем вирішили одружитися. Він серб, і запропонував поїхати на його батьківщину. Власне, він готовий був жити і в Україні, але ми разом подумали, що в Сербії у нього налагоджений бізнес, а тут нічого немає, тож, певно, мені буде легше переїхати.

Серби виявилися дуже відкритими, усміхненими людьми. Вони дуже приємні, щирі, доброзичливі... якщо не говорити з ними про політику.

У Белграді дуже сильні були (і ще залишаються) проросійські настрої. Сербі вважають російську культуру великою, а українців – безкультурним селом десь на околицях Москви. До речі, про Польщу вони такої самої думки. Коли ми з чоловіком вперше потрапили до Варшави, він

«Якщо Україна програє у війні, то в Європі не буде жодного безпечного місця, щоб укритися», – вважає українська журналістка Ірина Сейдханова. 16 років тому вона поїхала будувати щастя на батьківщину чоловіка, в Сербію, де занурилася в таке російсько-викривлене середовище, що довелося шукати іншої країни для життя. Тепер, коли Україну розриває війна, вирішила повертатися.

ГОЛОС УКРАЇНИ В СЕРБІЇ

Чому українка вирішила повернутися додому після 16 років життя на Балканах

здивувався вигляду цього мегаполісу, бо був переконаний, що це маленьке заштатне містечко.

Мене категорично не хотіли сприймати як українку і, щойно дізнавалися, що я з України, нав'язували розмови про велику російську культуру. Для сербів Путін – великий мудрий правитель

(тут навіть кав'ярня є на його честь), а російський балет і Достоевський – це щось таке прекрасне, що якщо не подивитися, не прочитати, то краще вже померти від культурної порожнечі.

Ситуація дуже погіршилася після окупації Криму. Сербі дуже раділи анексії. Я думала:

ну що їм до Криму, чого ж вони такі щасливі? Виявляється, в анексії Криму вони побачили надію й собі повернути Косово. Думка, що «великий старший брат» зміг забрати територію в України, надихнула багатьох націоналістів у Сербії. Люди, з якими я спілкувалася, при зустрічі зловтішалися: «Ну що, Крим – наш?». І це було нестерпно.

Чоловік бачив мої страждання і запропонував виїхати з країни. Ми прожили рік у Хорватії, а зараз переїхали до Словенії. Ця країна є членом Європейського Союзу, а нам дуже хотілося якоїсь нормальності, спільних цінностей – це дуже важливо для життя. На жаль, зараз і в ЄС з цим дефіцит.

БЕЗ РОЖЕВИХ ОКУЛЯРІВ

2022 року я відкрила канал у мережі X і почала сербською мовою розповідати про Україну та спростовувати російські фейки. Завдяки тому, що добре знала мови і контекст, я фактично стала голосом України в Сербії.

НАДИХАЮЧЕ

Дуже швидко аудиторія каналу зростала. Я відчувала, що можу впливати на ситуацію навколо себе.

Одна з головних моїх ідей – показати сербам, що вони люблять вигадану Росію. Таку Росію, якої не існує. Я говорила своїм дописувачам: ви бачили її лише по телевізору, сильно романтизовану, і думаете, що там всі такі високодуховні, благородні, як П'єр Безухов, прекрасні, як Наташа Ростова, але це – не так. Бо я жила в Москві, і я знаю, яке це агресивне, жорстоке суспільство до всіх, хто відрізняється від них чи то мовою, чи то кольором шкіри, чи навіть прізвиськом. Такий побутовий нацизм, який завжди там був – і в 90-х, коли я там жила, і тим більше зараз.

Серби дуже на мене ображались за ці дописи. «Як ти можеш так казати! Це ж наші браття, ми ж їх знаємо». Я з таким хейтом зіткнулася тоді! Мені погрожували, навіть вбити обіцяли! Але я витримала все це, тому що розкривати сербам очі на те, що насправді відбувається, було на той момент (березень 2022-го, блокада Маріуполя, жодних звісток від мами, яка залишалася у місті) єдиним способом вистояти. Тому мені не заважали ці коментарі. Я знала, що роблю.

А тоді почалося російське вторгнення вже безпосередньо в Сербію. Оці всі «антивоєнні руські» буквально хлинули в Сербію, тому що тут для них був безвіз, на відміну від багатьох інших країн. За неофіційними даними, зараз у Сербії десь 300-400 тисяч росіян. Більшість із них осіли в столиці. Для розуміння: друге за розміром після Белграду місто в Сербії нараховує 200 тисяч людей. А тут 400 тисяч! Це фактично місто у місті. А точніше – країна в країні. Бо росіяни ніколи ніде не інтегруються. Вони створюють власні осередки і все навколо себе перетворюють на Росію.

І зараз, коли я спостерігаю за ниттям сербів, які на решті побачили росіян без своїх рожевих окулярів, я зловтішаюся трошки. Вони почали почуватися небажаними у власному домі, адже в Белграді з'явилася купа російських спортзалів, ресторанів, салонів, де говорять виключно російською, не знають і не хочуть знати сербську.

Крім того, через росіян все подорожчало. Приїхали хоч і «ліберальні руські», але з великими грошима, і ціни стрімко полізли вгору. Зокрема злетіла вартість оренди. Якщо вчора ти сплачував за квартиру 500 євро, то зараз це 900.

Я читаю скарги, що росіяни гублять, що вони ні з ким не вітаються (а самі серби дуже привітні, дуже гостинні), нікого не поважають. Вже були випадки насильства з їхнього боку. Тобто росіяни поведуться в Сербії як господарі життя, і це дійсно шокує сер-

бів, коли тепер вони бачать «руський мір» просто з першого ряду в театрі.

І після стількох років я почала навіть отримувати повідомлення від своїх дописувачів зі словами подяки за те, що писала правду і не зупинялася попри погрози.

О, я тоді була на всіх телеканалах колишньої Югославії, навіть на Аль-Джазірі Балкан. Писала в соцмережах, ті дописи розтягували газети. Мене читають колишній прем'єр-міністр Словенії, заступник міністра оборони Хорватії, всі наші послі. Мені здається, це

важливо в умовах тотального браку комунікації з української сторони.

НЕ ВТРАТИТИ РЕГІОН

Може склалася дещо хибне уявлення, що в Сербії абсолютно всі за Росію. Це не так. Там дуже багато людей, серед інтелігенції, серед журналістів, які підтримують українців. На початку повномасштабного вторгнення вони дуже швидко організувалися: збирали допомогу для України, проводили культурні акції, створили мурал Лесі Українки в Белграді. Бо вони чудово розуміють, що

ми маємо право на свою боротьбу, що наша війна – це загроза всім. Але через те, що чинна влада підтримує інший курс, а медіа підтримують курс влади, складається враження, що вся країна пропутінська. Важко пробитися через такий інформаційний фон, але тут є з чим працювати!

Ми, мені здається, склали лапки, прийняли для себе, що тут царює Росія, і відійшли вбік. Я переконана, що це неправильно. Я бачу, що місцевий бізнес зацікавлений у співпраці з Україною, має інтерес до програми відбудови нашої країни, хоче долучитися. Тут вірять в майбутнє України. У відносинах України з Балканами є великий потенціал, у нас дуже міцні зв'язки насправді. Головне – Україні потрібно бути проактивною у розширенні цих зв'язків.

МИ ПОВЕРТАЄМОСЬ

Нещодавно ми з чоловіком вирішили, що будемо повертатися в Україну. Мабуть, буде нечесно по відношенню до моїх дітей, якщо я просто зараз заберу їх із безпечної Європи та привезу в Україну під час гарячої фази війни, коли знищується енергетика, люди замерзають. Але шойно безпекова ситуація трошки нормалізується, ми будемо в Україні. Я хочу вкладати свій ресурс, знання, гроші в розвиток своєї країни.

З того моменту, як ми ухвалили це рішення, я відчуваю радість і спокій. Так буває лише коли рішення – вірне. Мене підштовхнула до нього втрата дому, мами, всього того, що міцно тримало мене на ногах. Коли втрачаєш все, потрібно повертатися, щоб знов відчувати силу власного коріння.

Звісно, я вже не зможу повернутися у рідний Маріуполь, навіть якщо там все помити хлоркою після росіян. Але я точно хочу бути вдома, чути рідну мову і не напружуватися, постійно перекладаючи в голові сербську, словенську, українську, англійську.

Чоловік підтримує мене, в нього віри в Україну навіть більше, ніж у мене. Бо він навчений тим, як буває, коли суспільство більше не хоче змін. І тому йому дуже імпонує, наскільки українці вперті у своєму бажанні звільнитися від російського впливу.

Єдине, що тривожить зараз, так це те, що я випала з українського контексту. Я не жила в Україні 16 років, а останній раз була аж 2018-го. Я не знаю, в якому стані в Україні школи, дороги тощо. Я також розумію, що далеко не всі люди в Україні патріотичні, говорять українською, як мені того хотілося б. Ми не маємо ілюзій, що потрапимо в ідеальний світ, але мене це не лякає, тому що мені хочеться вкладати власний ресурс, щоб неідеальне зробити кращим. І я матиму право на дію, на критику, право не миритися з чимось, адже я буду – ВДОМА.

Наразі я закінчила курси з балканістики для журналістів, які проводить Аналітичний центр балканських досліджень. І ми готуємо один спільний проект, який має на меті познайомити ближче людей на Балканах і в Україні. Я дуже сподіваюсь, що моя експертиза, знання мов, контакти будуть корисними для укріплення зв'язків між країнами. **CN**

Ганна САВЧЕНКО

ЦІКАВЕ

Закінчення. Початок на стор. 1

Родина жила у ритмі постійних будівництв і ремонтів, а тим часом лінія фронту неблаганно наближалася. У жовтні 2024 року, коли звуки вибухів стали щоденним фоном, вони закінчили зведення великого нового вольєра для великих собак. А в грудні того ж року обладнали у літній кухні теплий «котячий будиночок».

– Не на часі було думати про страх чи паніку. Треба було бетонувати вигул для котів, варити величезні каструлі каші, лікувати нових прибулих. Коли ти бачиш, як собака, що ще вчора боялася власної тіні, починає виляти хвостом, страх перед обстрілами відходить на другий план, – згадує Альона.

48 СОБАК І 80 КОТІВ У МІКРОАВТОБУСАХ

Та частина Костянтинівки, де жила Альона, підпадала під удари КАБаами та артилерією першою та найчастіше. І хоча волонтери та благодійники, які допомагали притулку, неодноразово вмовляли жінку виїхати, такі варіанти вона навіть не розглядала. Знайти житло в оренду для такої кількості тварин було неможливо – орендодавці б жахалися від самої цифри: 120 котів. Родина чудово це розуміла, тому вирішила купити будинок з просторим подвір'ям, де б можна було облаштувати вольєрне містечко. Рішення про виїзд ухвалили одним днем, щойно знайшовся будинок у Балаклії.

16 лютого 2025 року притулок «Лесі» розпочав велике переселення. Це була спецоперація, гідна військового планування. Кілька волонтерських бусів, десятки кліток і переносок. Хвостиків перераховували кілька разів, звірялися зі списками «пасажирів». Для розсадки враховували їхні характери: хто з ким дружить, хто боїться шуму, а хто – справжній забіяка. Найважче було вантажити великих собак, вони відчували тривогу та нервували.

– Ми навіть розібрали ті самі нові вольєри, які щойно звели, зняли та забрали з собою пластикові вікна та двері. Бо знали: на новому місці нам ніхто нічого готового не дасть, треба везти свій дім із собою.

«ХАТНІ» ПРИВІЛІЇ В БАЛАКЛІЇ

Зараз у притулку – 58 собак і понад 120 котів. Кількість постійно зростає. Альона не може пройти повз біду: то прийме чергову партію евакуйованих із Донеччини, то підбере кошеня з перебитою лапою вже в самій Балаклії.

Раніше тварин на лікування доводилось везти до Краматорська, а це від Костянтинівки 40 кілометрів лише в одну сторону. Тож Альоні вимушено

довелось стати ветеринаром – польовим хірургом та терапевтом водночас.

– Життя навчило всьому, про що я раніше й подумати не могла. Ми дивилися, як працюють лікарі, читали протоколи лікування, консультувалися телефоном. Тепер я сама можу зупинити кровотечу, поставити крапельницю, зробити внутрішньовенну ін'єкцію чи вакцинацію. На новому місці маємо окремих медичний кабінет, де проводимо ті маніпуляції, які під силу зробити самотужки.

Особлива увага приділяється стерилізації. Для притулку це величезна стаття витрат, Альона намагається домовитися з виїзними бригадами лікарів, щоб охопити якомога більше підопічних.

Побутовий конвеєр у притулку не зупиняється ні на хвилину. Щодня родина варить по дві величезні 20-літрові каструлі каші, змішуючи її з якісним сухим кормом. З кормами та крупами допомагають гуманітарні фонди. Виплати ВПО та пенсії родини йдуть на оплату електроенергії та спецпрепаратів, які не входять до волонтерських пакунків.

Працюють усі разом: Альона, її мама та брат. Хоча чіткого розподілу й нема, Альона готує їжу та лікує, мама допомагає з котями, брат бере на себе найважчу фізичну роботу – чистку вольєрів, ремонт, перенесення важких мішків з кормом.

Особлива гордість Альони – «котячий дім». Це приміщення колишнього сараю площею 34

квадратних метри, яке вони облаштували за всіма правилами: опалення, пластикові вікна, лінолеум, який зручно мити, велика кількість полицок та справжніх людських ліжок.

У самому будинку разом із людьми живуть шість хворих собак, які потребують догляду 24/7.

– Вони не можуть жити у вольєрі. Їм потрібне тепло, м'яка підстилка і постійний нагляд. Так, це важко, але подивіться в їхні очі – вони вдячні за кожен день життя без болю. Для мене вони – члени сім'ї.

Коти на перетримці або лікуванні також живуть у хаті в клітках, вони періодично міняються – «привілейовані» умови дістаються тим, то найбільше потребує.

КОЖНОМУ ХВОСТИКУ – ПО РОДИНІ

Головна мрія Альони залишається незмінною – щоб притулок став для чотирипалих лише тимчасовою зупинкою. Вона активно шукає їм нові родини.

Прилаштувати тварин у родини завжди було складно, але з початком повномасштабного вторгнення охочих взяти собаку чи kota з притулку стало ще менше. Проте успіхи є, вони надають сил рухатись далі. Одна жінка з Черкас захотіла забрати цуцика. Вона подумала, що мова йде про село Балаклея в Черкаській області, а коли з'ясувалося, що йдеться про місто на Харківщині, засмутилася. Але разом почали думати, як передати песика. Поки думали, жінка була готова забрати вже двох цуценят. Допоміг військовий, який їхав до Черкас перед Новим роком – привіз їх як подаруночок під ялинку.

– Бувають дні, коли втома просто збиває з ніг. Коли ти засинаєш і бачиш уві сні тільки миски з кашею та шприци. Але потім до тебе підходить Батончик (так Альона лагідно називає кучерявого пса-переселенця), кладе голову на коліна – і ти розумієш, що все це не дарма. Ми врятували ці життя не для того, щоб здатися зараз..

Притулок завжди потребує сухого та вологого корму, ліків від паразитів, засобів для дезінфекції приміщень та грошей на стерилізацію нових підопічних. Альона Овчаренко веде сторінку у фейсбуці, де публікує звіти та фотографії тварин, що шукають дім.

– Хочеться, щоб кожен із них дочекався свого дому. Це і є наш успіх. **CN**

Олена АКУЛОВА

СМАЧНЕ

Цей м'ясний завиванець – страва буковинських євреїв, яка вже стала класикою кухні Буковини. Тісто для маїни близьке до пісочного, проте в нього додають і росіл (бульйон) із м'яса, яке використовуватимуть для начинки. В оригіналі вона готується і з волячим м'ясом, і з курятиною, і з курячими серцями та печінками, і з грибами, але для начинки вашої маїни цілком припустима й свинина.

ЩО ПОТРІБНО:

Для тіста

- ◆ Борошно пшеничне – 324 г
- ◆ Маргарин – 100 г
- ◆ Яйце куряче – 1 шт.
- ◆ Оцет – 1 ч. л.
- ◆ М'ясний бульйон – 1/3 скл.
- ◆ Сіль – 1/6 ч. л.

Для начинки

- ◆ М'ясо – 700 г
- ◆ Морква – 1 шт.
- ◆ Лавровий лист – 1 шт.
- ◆ Цибуля ріпчаста – 4 шт.
- ◆ Макарони фігурні – 200 г

- ◆ Яйця курячі – 2 шт.
- ◆ Сіль, перець, дрібно нарізана зелень – за смаком.

ЯК ГОТУВАТИ:

1. Варимо на слабкому вогні інгредієнти для начинки: м'ясо, половинку очищеної цибулини, цілу очищену морквину – доки морква не стане м'якою.
2. Готуємо фарш. Мелемо варене м'ясо разом з морквою. Другу половину цибулі ріжемо напівкільцями, обсмажуємо до

- хрумкості та додаємо до меленого м'яса й моркви. Щоб начинка була соковитішою, можна покласти у фарш майонез або сметану. Та майте на увазі, що поєднання м'яса з набілом – некошерно. Додаємо яйця, солимо, перчимо та добре перемішуємо.
3. У киплячому росолі відварюємо макарони до напівтвердого стану. Зливаємо воду.
  4. Для тіста натираємо маргарин на грубій тертушці та перемішуємо з борошном у мис-

ці. Збиваємо виделкою яйце і також виливаємо в борошно. Додаємо росіл, оцет, підсолюємо – і замішуємо м'яке тісто. Ділимо його на 3 рівні частини, накриваємо рушником або плівкою та кладемо у холодильник на 2 години.

5. Присипаємо борошном стільницю та качалку для тіста. Розкачуємо по черзі кожен кавалок тіста у пласт завтовшки 5-6 мм. По довжині пласта, відступивши 5 см від краю, викладаємо макарони, на них – третину фаршу. Скручуємо тісто рулетом, загортаючи начинку. Переносимо його на деко, встелене пергаментом. Робимо на завиванці зверху насічки ножем – так, щоб можна було готову маїну розділити на однакові шматочки, і парцелюємо її – змащуємо збитим яйцем. Так само вчиняємо з рештою тіста й начинки.

6. Випікаємо 40 хвилин у духовці, розігрітій до 200°C.

ПІДТРИМУЄМО ЗСУ – ДОПОМАГАЄМО СОБІ!

ІВАН UA383052990000026005015017860
ЄДРПОУ 39696398

Отримувач: Міжнародний благодійний фонд «Повернись живим»
Призначення платежу: Благодійна пожертва військовим